

had, omdat men snijdend zijn, zeer gelijk recht aan het nog eens: wanneer, die behalve verook een gestumper

uit te zoeken, te g leven, nr. 5 d'RGANISATIE-PE's zulk gescharre-organisatie-peri-identiteitsperiode.

ste zweempje van in, dat hier schuld het Verbond. De ren nog wel. Maar in de zaal, die al lgeklap, als „onz

christelijk orgaan van christenen.

K. S.

siteit.

Dr D. Nauta dezt hoogleeraar aan Vrije Universiteit in Prof. Dr H. B. s, de vakken nog vel in groote trek-ijn taak liggen zal goede vrucht zal en kennis nemen a onlangs leverde den indruk niet iden kant de stel-nemend stuk werk de Gereformeerde-iseur der synode dat zijn openbare van het kerkelijk zuiverhouding van gemeenschap der medewerkeren aan e omgangsvormen, rincipiele denken

K. S.

DE III

rip „persoon“.

rking ter inleiding eeks. Redactie.

het begrip „pers-nis. Behalve een bewustheid wordt el van identiteit. ik van een man is was. Paulus en Achaje verklaren het lichaam als Heere. Ook de

, want hij spreekt i. Hieraan ligt ten k van den geloof-na de opstan-den dood, altijd „ik“ zal bestaan. 15. Het ontvang-matisch) lichaam, eligen Geest be-8:11 gezegd, dat en levend maken oont. Ook leeren ijke dingen zulke st ons leert. En mpel des Heil-is van geen be-daarin woont, is elijk en schrik-ilige Geest is dus g van ons ik. Het ng den naam van ontleend aan he-rieken prosopon-on gaat niet te llen eenmaal God ezicht tot aange-naar de Heilige g Gods, bestemd delen en tijden, en kwaad doen, en en zich daa-e persoon, zoals

wordt niet vol-gekomen termen ie van vorm of n hier voor een d is, en dat niet is de verhouding chaam, het hart,

Het lichaam van Adam heet (1 Kor. 15) aardsch (choikos), het onze natuurlijk (psychikos), omdat het evenals de aarde en het leven in 't algemeen niet bezielde wordt door den Heiligen Geest, wel gedragen. De tegenstelling, bij de Grieken gebruikelijk, van ziel en lichaam aanvaardt de apostel Paulus niet, maar hij onderscheidt somtijds lichaam en geest, in het geheel viermaal. De term „vleesch“ bij Paulus heeft betrekking op de zonde, waardoor de niet-geestelijke persoon tegen den Heiligen Geest ingaat met zijn denken en handelen. (Gal. 5:17).

Het hart vormt bij den apostel Paulus de receptieve of ontvankelijke zijde van 's menschen bestaan. Maar het hart staat bij Paulus ook voor geweten, want de Heilige Geest schrijft door de wet op de verborgen tafelen des harten en dan gaat het geweten werken. De term „ziel“ komt bij hem slechts zevenmaal voor en dan meest in den zin van individu of leven, b.v. alle ziel zij de machten over haar gesteld onderworpen. Groote moeilijkheden biedt echter het begrip „geest“ bij Paulus. Meestal duidt hij daarmee aan den Heiligen Geest en wat van Hem afkomstig is. Maar soms spreekt Paulus van zijn geest en kent hij daaraan toe de volgende verrichtingen: dienen Gods, getuigen, kennis van het hart, gemeenschap met afwezigen, God verheerlijken, bidden, zingen, dankzeggen, onrustig omzwerven, heiliging des levens. Dit zijn activiteiten, die uitgaan van den persoon, onder de leiding des Heiligen Geestes, en die plaats vinden, zooals het nu en dan heet „in den geest of door den geest die in iemand is“. 's Menschen geest is bij den apostel Paulus niet de persoon zelf, maar behoort bij de vermogens of functies van den persoon, die nu en dan met den persoon verwisseld worden. Die verwisseling komt ook bij ons Westelingen voor als wij spreken van werkkrachten, leerkrachten, of zegen: wat een stem, wat een wil, terwijl we daarmee personen bedoelen.

Deze opvatting wordt nog versterkt door 't gebruik van de Grieksche terminologie van de vermogens, die met den persoon des menschen in verband gebracht worden. Het kenvermogen is bij de Grieken deels de theoretische nous of zin. Daarop ziet Efeze 4:23 niet, want evenals elders een geest van droefheid staat hier de geest uws gemoeds, of naar de nieuwe vertaling de geest uwer gezindheid. Anderdeels het verstand (dianoia) dat ziet op 't onmiddellijke denken, dat uit het hart opstijgt, waarom het Oud-Testamentische „hart“ vaak door dianoia in het Nieuwe Testament wordt weergegeven. Het begeervermogen wordt door de Grieken aangeduid met den term orexis (lust). Ook daarvan maakt Paulus gebruik want hij spreekt (Rom. 1:27) van verhillung van den lust en (1 Tim. 3:1) van den lust tot een opzienaarsambt. Werd de geest door hem beschouwd als de persoon of het zelfbewustzijn, dan zou men dien geest bij het noemen van de vermogens moeten tegenkomen. Dit is niet het geval. De vermogens worden rechtstreeks aan den persoon toegerekend. Waar de Westering zegt, dat vele personen eens geestes zijn, zegt de apostel Paulus, dat velen het ééne of hetzelfde bedenken (phroneo). Teksten als Efeze 4:4, één lichaam en één Geest zien op de gemeenschap van de geloovigen aan den Heiligen Geest, die één is in hen allen.

Onze slotsom is, dat de zielkundige termen van de Heilige Schrift ons alleen het bestaan leeren van een mysterieus ik, dat om ten volle persoon te worden de bezieling van den H. Geest, die Christus heeft verworven, noodig heeft. En voorts kent de Heilige Schrift alleen vermogens of functies, die verschillend worden ingedeeld, en vaak als personen worden voorgesteld. De zonde heeft ons van richting doen veranderen. De persoon wordt daarvoor verantwoordelijk gesteld, de vermogens worden als verdorven beschouwd. Wij hebben behoefte aan de vernieuwende werking des Heiligen Geestes, maar ook aan schuldelding.

Bij de overweging van dit resultaat bedenke men, dat de Heilige Schrift zich niet aandient als een handboek voor de zielkunde. Wij zijn dus niet aan hare terminologie gebonden. Anderzijds is het echter ongerijmd, de gegevens van de Heilige Schrift in onze zielkunde buiten beschouwing te laten, want Gods Woord leert ons de afkomst, de val, de eenheid en de bestemming van den mensch. Het zou een interessant werk zijn om den oorsprong en het gebruik van onze Westersche terminologie op het terrein van de zielkunde na te speuren, en na te gaan in hoeverre zij van de Heilige Schrift afwijkt. Het best komt die afwijking uit bij het begrip „bewustzijn“, dat bij latere psychologen heel de ziel insluit. Wijden wij daaraan nog een nadere beschouwing.

Den Haag.

LOS.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het Duitsche Nationaal-socialisme.

II.

Het „Positieve Christendom“. (I)

Het is voor een groot gedeelte aan de beginsel-loosheid van het Duitsche volk, aan hun te weinig principiële doorzicht, ook in de politiek, te wijten, dat een partij als de N.S.D.A.P. zoo tot bloei komen kon.

Men had in dit opzicht geen beginsel, en heeft daarom ook de beginselen van het Nationaal-socialisme nimmer aangegrepen, maar het kalm aanvaard met de gedachte: Het zal wel zoo'n vaart niet loopen! Het zal op den duur nog wel meevallen!

En wie zoo denkt, geeft er blijk van, niet te verstaan, wat de kracht van een beginsel beteekent, en dat principes consequent doorwerken.

De leiders van de N.S.D.A.P. hebben er blijk van gegeven, dat zij wel verstonden, wat een beginsel beteekende. Zoo heeft Hitler in zijn bekende boek „Mein Kampf“ meermalen nadruk gelegd op het „dogmatisch“ karakter van de N.S.D.A.P.¹⁾

We komen daardoor in aanraking met het Nationaal-socialisme als wereldbeschouwing, en het is in den tijd, dat het Nationaal-socialisme in Duitschland aan het roer is, ook wel gebleken, dat hier het terrein ligt, vanwaaruit het al zijn kracht tracht te ontplooiën, en dat daar de scherpste tegenstellingen liggen, en ook, dat hier de wondeplek van het Nationaal-socialisme ligt; en hier met name wordt het ook duidelijk, dat voor een Christen het Nationaal-socialisme absoluut onaanvaardbaar is; even onaanvaardbaar als het Socialisme en Communisme. In wezen is het geen haar beter.

„Is de N.S.B. Christelijk?“ is de vraag, die door Prof. Dr. K. Schilder in ontkennenden zin is beantwoord, en o.i. volkomen terecht. Wie de N.S.B. hier noemt, kan daarvoor ook in de plaats stellen de letters N.S.D.A.P., en de beteekenis van de vraag blijft dan wezenlijk en praktisch dezelfde; er is alleen dit verschil, dat we ons met de letters N.S.B. in ons Vaderland bevinden, en met N.S.D.A.P. in het Derde Rijk. De eenheid van die twee partijen is onmiskenbaar, en voor eenigen tijd werd dan ook met grooten ophef in een Duitsch blad gewag gemaakt van de beteekenis van de N.S.B. voor Nederland, die daarin in één adem met de N.S.D.A.P. in Duitschland werd genoemd.²⁾

Toen die vraag: „Is de N.S.B. Christelijk?“ door dien spreker zoo werd beantwoord, en hij dat met klem van argumenten betoogde, heeft men van de zijde der N.S.B. dat heftig bestreden en alles gedaan om den indruk van dat betoog weg te nemen.

Om dat laatste ging het.

Natuurlijk heeft men geen argumenten aangevoerd en daarmee de beweringen van Prof. Schilder ontzenuwd. Men heeft er een scheldpartij van gemaakt.

Dat is ook veel gemakkelijker.

Dat deden vroeger de heeren in Duitschland ook, en heden ten dage feitelijk nog. Alleen met dit verschil, dat bij gebrek aan argumenten nu iemand niet alleen door een scheldpartij overbluft wordt, maar soms ook een bevordering ontvangt naar een der concentratiekampen.

De vraag: „Is de N.S.B. Christelijk?“ is in Duitschland ten opzichte van de N.S.D.A.P. niet zoo bijzonder met klem naar voren gebracht. Slechts een enkele maal.

Maar wanneer het dan nog gebeurde, dan kon men in een der partijbladen en geschriften en ook in redevoeringen met veel ophef hooren gewagen van het befaamde artikel 24 van het partijprogramma, waarin verklaard wordt, dat de partij staat op het standpunt van het „positieve Christendom“, en dus christelijk is, en bovendien nog wel positief christelijk.

Het gaat er daarbij echter maar om, wat we onder dien veel gebruikten term hebben te verstaan, en we zullen zien, dat men hier een term gekozen heeft, die bij uitstek geschikt was om te misleiden, en die dan ook meermalen schandelijk is misbruikt.

Wie eenigszins met de Duitsche toestanden op christelijk terrein op de hoogte is, kan welen, dat de uitdrukking „positief“ in christelijken zin daar zoo ongeveer gelijk staat met wat wij „orthodox“ noemen. Positief heeten zij, die nog altijd zoo eenigermate vasthielden aan het Woord Gods. We zouden bij ons kunnen zeggen: De streng-orthodoxen tot de gematigde ethischen toe.

Het begrip was dus betrekkelijk ruim, maar had toch een begrensden inhoud. Daarom was het niet meer dan eerlijk, dat men, wanneer men dien

1) Cf. bv. blz. 414, 422, 506; „Dogmatisch“ beteekent hier: Uitgaande van en gegrond op onaanvechtbare thesen; die men tenminste als onaanvechtbaar beschouwt.

2) Opmerkelijk was het, dat direct daarop ook weer een artikel verschijnt in hetzelfde blad, waarin verklaard wordt, dat de NSB heelemaal niet Nationaal-socialistisch is!

term zonder nadere omschrijving overnam, dat ook zoo deed, dat hij den bekenden en door het gebruik geijkten inhoud behield.

Dat heeft men niet gedaan.

De term „positief Christendom“ heeft in het program van Hitler een andere beteekenis.

En een zeer misleidende.

Want dat men hem gekozen heeft, opdat daardoor op het eerste gehoor de indruk gewekt zou worden bij het meerendeel der bevolking, dat men met een „christelijke“ partij te doen had, en dat men dan ook de „Christelijkheid“ van de partij herhaaldelijk mee heeft verdedigd, is een niet te ontkennen feit; en toch moet men bij eenig nadenken tot de gevolgtrekking komen, dat het niet meer is, dan een klank, die met HET Christendom niets heeft uit te staan, dan een stukje naam.

Wat is dat „positieve Christendom“ dan?

Velen hebben die vraag gesteld, en men komt dan tot de slotsom, dat het vragen hier makkelijker was, dan het antwoorden.

Zoo veel is duidelijk geworden, dat „positief Christendom“, zooals het voorkomt in het program van de N.S.D.A.P. = N.S.B. veel overeenkomst heeft met het Kameleon van Staring: Vier personen zagen het beestje, en elk met een verschillende kleur, omdat het zich aanpaste aan de omgeving volgens de ingeschapen wet tot zelfbehoud.

Niemand is er ooit goed achter gekomen, wat er mee bedoeld is.

De leiders hebben zich er ook maar zelden over uitgelaten, en meestal meer gezegd, wat het niet, dan wat het nu wel was.

Toen b.v. de gedachte werd geopperd, of het „positieve Christendom“ te zoeken was in de richting van de theorieën van Alfred Rosenberg, gelijk deze die ontwikkeld had in zijn boek: „Das Mythos des 20. Jahrhunderts“, is men er haastig bij geweest om dat te ontkennen. Officieel werd namens de partij verklaard, dat het boek van Rosenberg niet de mening van de partij weergaf, maar slechts diens persoonlijke opvattingen.

Hoe ernstig dat gemeend werd, bleek spoedig: Kort daarop ontving Rosenberg in Hitlers kabinet een zeer vooraanstaande plaats op cultureel gebied. Men heeft er precies gedaan, als hier gebeurd is met een „gevaarlijke“ brochure, die men door een minder gevaarlijke liet volgen, om den schijn te wekken, dat ook de voorafgaande niet gevaarlijk bedoeld was, maar die men ondertussen rustig van kracht liet blijven, en nooit heeft herroepen. Maar de aandacht van het publiek wordt zoo wat afgeleid, en dat ziet de gevaren zoo niet. DAT IS EEN SPECIALE NATIONAAL-SOCIALISTISCHE TACTIEK, DIE MEN IN DAT KAMP TELKENS HEEFT GEVOLGD; WIE MAAR ZIJN OOGEN OPEN GEHOUDEN HEEFT, KON DAT CONSTATEEREN!

Was het dus opmerkelijk, dat men zoo deed, en een verloochenden persoon handhaafde, nog opmerkelijker is het, dat die door Rosenberg aangegeven richting niettegenstaande de verloochening (?) ervan steeds is begunstigd, en de aanhangers daarvan in hun streven tegenover de meer orthodoxe en werkelijk positieve groepen der bevolking werden gesteund.

Een paar officiële uitspraken mogen ten bewijze hier volgen.

In het blad, dat uitgegeven wordt door den Rijksjeugtleider Baldur von Schirach, „Wille und Macht“ kwam indertijd een artikel voor van een zekeren Heinz Böhm, met het opschrift: Ein Heide hat das Wort (een heiden spreekt). In dat artikel kwam o.m. het volgende voor: „Onze jeugd is heidensch-religieus, omdat ze Duitsch is“; iets verder: „In het teken van het hakenkruis, het oer-noordsche symbool, niet in dat van Golgotha, viert Duitschland zijn wedergeboorte.“³⁾

In een ontwerp-toespraak tot de Hitlerjeugd bij de viering van het feest van de zonnwende (dus in een officieel vanwege de partij aanbevolen stuk!) hooren we dit fraais: „Wij zijn misschien betere Christenen, dan zij, die daar altijd den mond vol van hebben; maar we verloochenen ook niet de Germaansche godengestalten, de hoogste en heerlijkste goden, die ooit op aarde geweest zijn!“

„Hoe hoog steekt alleen een Horst Wessel boven Jezus van Nazareth uit! En zijn smeeken, de drinkbeker mocht misschien nog van hem weggenomen worden, hoe hoog steken al de (woorden) van Horst Wessel daarboven uit!... Onze wereldbeschouwing is er een zonder Christus“ heet het in het tijdschrift „Der Brunnen“.

En in een tooneelstuk van iemand, die het er om te doen was, daarin het oude Germaansche heidendom tegenover het Christendom te verheerlijken, laat een auteur iemand in een rol de volgende woorden zeggen: „De man uit Nazareth is een mooie God. Men kan zijn leven lang een schurk zijn (de moordenaar aan het kruis is bedoeld), het berouw aan het einde brengt genade en loon“.

Wat heeft de regering gedaan om aan dergelijk Gods-lasterlijk geschrijf een einde te maken?

Niets.

We willen ook niet beweren, dat het haar plicht was, om dat te doen.

Maar ze heeft dergelijk geschrijf vrij laten gaan, en daartegenover de Kerk het zwijgen opgelegd, en

3) Cf.: „Gereformeerd Jongelingsblad“, No. (1)

het schrijven en spreken met geweldsmiddelen verboden.

Dat is meten met twee maten.

Nu zijn de ideeën van Rosenberg wel eenigszins fel gekleurd.

Maar wanneer men er eens uitspraken naast legt, die bij de Nationaal-socialisten toch als „officieel” gelden, en wel ter hoogste instantie (uitspraken van Hitler zelf), dan blijkt in veel gevallen, dat ze in wezen op elkaar lijken als twee druppels water. Zoo staat Hitlers boek „Mein Kampf” op hetzelfde standpunt van „bloed en bodem”, van rassenverschil en rassenstrijd in stee van klassenverschil en klassenstrijd⁴; principieel op een zuiverheidens standpunt, al verluidd het ook in een officieel schrijven namens den minister voor propaganda en volksvoorlichting, dat rassenverschil iets is, dat maar een „biologische kwestie is, die als zoodanig met religie niets te maken heeft”.

Het komt dus hierop neer, dat het „positieve Christendom” van het Nationaal-socialisme hierin bestaat, dat het sympathiseert met en steun verleent aan een principieel heidensche beweging, maar de werkelijk positieve Christenen op allerlei wijze bemoeilijkt.

O.

B.

4) Men lette op het geringe verschil in woorden; zoo dicht als de termen naar den klank bij elkaar komen, zoo dicht liggen ze principieel ook bij elkaar; het is slechts een accentverlegging. Communisme en Nationaal-socialisme zijn verwant, al hebben ze ook de grootste ruzie; dat is meer een kenteeken van personen, die elkaar zeer na verwant zijn. Ook in de wreede practijk is er vaak overeenkomst bij beide!

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

„Onze luchtmacht.”

Zoo is door één onzer predikanten genoemd de N.C.R.(adio)V.: „de luchtmacht van het koninkrijk der hemelen”.

Inderdaad een scherpe, originele typeering, waarop zelfs Kerk en Vrede-mensen geen aanmerking hoeven te maken. En nu is het heusch wel van belang, dat we die luchtmacht op peil houden, en zoo noodig, nog steeds uitbreiden — want we moeten gewapend zijn in den geestelijken strijd.

Om de beteekenis van den Christelijken radio-omroep te laten zien voor den geestelijken strijd van onzen tijd, heeft het bestuur van de N.C.R.V. 7 November jl. een persconferentie gehouden. Daartoe waren vooral uitgenoodigd predikanten en redacteuren van kerkelijke bladen — en de kennis die genoemde dominees-redacteuren dien dag hebben opgestoken, moeten ze uitdragen, omdat „ons volk” breeder onderwezen worde in het stuk van de N.C.R.V. en derzelver doel en werk.

Om een niet al te dorre, technische uiteenzetting te krijgen, zal het wel t beste zijn als we zoo van dien dag wat indrukken en indrukjes geven, volgens het bekende recept van: „t nuttige en t aangename vereenigen.”

Dat was trouwens die heele dag; t nut was ons zeer aangenaam, en het aangename ons zeer nut.

Hulde aan de(n) organisator(en) van deze persconferentie — t was alles tot in de puntjes verzorgd!

t Leek, toen we daar in Hilversum aankwamen, werkelijk een beetje op een predikantenconferentie. In tram, trein en autobus zie je mekaar er al op aan — da's óók een dominee — tja, t is nou eenmaal niet anders, maar je kent ze d'r toch zoo maar uit. Uilebrillen, slobkousen, pullovers, of al wat een mensch daartoe trekken kan, zijn niet bij machte, dat te camoufleren.

Goed, daar waren we dan bij mekaar. Bijna allemaal Kerkbode-redacteuren. Daar had je ze nou, zoo maar op een grooten hoop.

Kerkbode-redacteuren, die wekelijks, of om de veertien dagen, op ons volk worden losgelaten, wel 150 bij mekaar, in één zaal, zoo maar, alsof het allemaal tamme, onschuldige menschen zijn.

Ze dronken koffie — vrij consumptie —, en ze rookten sigaren — vrij rooken — en ze zaten met elkaar wat in den nevel; t was voor sommigen misschien wel goed, dat ze mekaar niet al te best zagen, hoewel anderen weer niet van nevel houden. Gelukkig, dat niet alle menschen het met elkaar eens zijn. Waar bleef je dan met je 150 redacteuren? Je kunt ze toch niet op wachtgeld zetten?

Maar — hoe dan ook — dat op denzelfden wortel stoelende gezelschap werd door den voorzitter van de N.C.R.V. vriendelijk verwelkomd. Na dat welkom heeft de heer Van der Deure in een keurige speech het werk en het doel van de N.C.R.V. uiteengezet. Door die rede en de beantwoording van de gestelde vragen, hebben we een

overzicht gekregen dat ieder bevredigde. Blij dat we het eens zoo gehoord hebben.

t Moet wel goed zijn, als u ook uit die toespraak het een en ander hoort. Eerlijkheidshalve moet ik er bij zeggen, dat we niet eens aantekeningen hoefden te maken — we kregen van alle belangrijke gebeurtenissen van dezen dag een keurig getypt overzicht. En omdat dit geen preek is, wordt het u er ook bijverteld! Je moet de menschen anders niet in de keuken laten kijken, leeren we vroeger op college. Zoo zij het.

U begrijpt, het ging dien dag niet er om, hoe ver de techniek al gevorderd is, al hoorden we, zooals straks bliken zal, daar wel wat van. t Ging natuurlijk vooral, zooals de heer van der Deure zei, „om de geestelijke beteekenis van wat door die techniek dag in, dag uit gebracht wordt over ons volk en tot ver buiten de grenzen, om de beteekenis van den invloed, welken de omroep door de levende stem uitoefent op onze geheele nationale cultuur”.

Wat nu de samenstelling der vereeniging betreft (ik volg de rede van Mr van der Deure), u weet wel dat er plaats is voor alle orthodox-protestantsche christenen.

Om alle geharrewar te voorkomen, mag er in geen enkel bestuurscollege meer dan de helft van de leden behooren tot dezelfde kerkgemeenschap. Zoo van elke kerk een paar, ze noemen dat interkerkelijk, geloof ik. Nu moet je nooit op een woord vallen (je hebt van die Kerkbode-redacteuren die dat doen...), maar je moet toch ook niet een mooi woord zoo'n raren inhoud geven.

Interkerkelijk is toch niet twee van die, en twee van die en twee van die, zoolang de voorraad strekt, of tot je „de voornaamsten” gehad hebt?

Maar enfin, wat niet is, kan nog komen, en vanwege de zwakheid des vleesches moeten blijkaar zoo de moeilijkheden voorsnog worden gemitimeerd. Jammer dat we nog niet verder en „rijper” zijn! Overigens een geschikt punt voor een sappig polemiekje.

Een belangrijk deel van de programma's vormen de kerkuitzendingen, vertelt de voorzitter verder.

Daar zorgt een apart comité voor, moet u weten, want, mijn lezer en lezeres, ook op dit terrein liggen voetangels en klemmen. Iedereen wil graag hebben waar hij meent recht op te hebben, en om alle kerken en zoo te vriend te houden... enfin, u begrijpt wel. Zoo'n kerkuitzending hoeft u niets te kosten — alleen de Gereformeerde Kerken verzorgen deze diensten (financieel) zelf — omdat zij ze beschouwen als gewone dienst des Woords.

En nu moet u nooit boos worden als Ds A uit B preekt, en niet Ds C die ook in B „staat” en die u liever wou hooren — want dat doet niet de N.C.R.V. maar het comité van iedere kerk.

Misschien kan deze opmerking enkele gezichten doen opklaren (je hebt van die menschen die direct opvliegen, daar weten de heeren van de N.C.R.V. ook van) en wegnemen wat u verhinderde u als lid op te geven...

Daar zijn echter nog meer twistappeltjes, niet alleen onder Kerkbode-redacteuren. Ook bij gewone menschen.

Eén er van is: uitvoeringen der Christelijke zangvereenigingen.

Ja, een mensch moet wel eens kiezen. En t gaat hiermee net als het, volgens van Andel, moet gaan met dominees-en-teksten: niet om, maar er mee verlegen.

Wie wil er nou niet eens graag voor de radio zingen, in koor, of alléén, en iedereen, zegt de heer van der Deure, meent recht te hebben voor den Omroep op te treden. Moet je tegen dominees zeggen, dat een mensch vermeende rechten heeft — reageren ze automatisch op...

En niet alleenlijk dat, maar ook allerlei losse individuen, als daar zijn, wel niet alle, maar dan toch vele musici, letterkundigen, leeraren, godsdienstonderwijzers, en dan staat er in het ons verstrekte communiqué „enz.” Net zooiets als met het stenogram van de redevoeringen in ons Parlement, de leelijke woorden komen er niet in; want dat „enz.” heette in „toorspronkelijk”... „en dominees”... Ja, en dat is geen verdachtmaking, maar écht waar: „Als U bij dit en bij dat (dat maak ik er bij, S.) niet zorgt, dat ik voor de radio spreek, zal ik zorgen, dat er 300 menschen bedanken!” Oef, oef, mijn blanke broeder-collega!

Je zou je geneeren óók dominee te zijn. Zangvereenigingen, dominees, musici enz., denkt er nou eens om, dat u dat vriendelijke vermaninkje van Mr van der Deure ter harte neemt!

Den ongeduldigen N.C.R.V.-ers zij voorts medegedeeld, dat de studio-bouw een voorwerp is van voortdurende zorg; er wordt onafgebroken aan gewerkt.

Als het klaar is, hoort u het wel — en die f140.000 blijven wel bewaard en geven nog rente ook. Als er nu maar geen devaluatie komt en zoo, och, daar moet u niet over praten, dat wekt onrust, en trouwens. U weet misschien niet eens wat het precies is; vraagt u het eens aan die 150 uitgelezen mannen, voornoemd.

En nu we het dan toch over geld hebben, en we zoo eventjes en passant een getal van f140.000 (zes cijfers!) konden neerschrijven, willen we over de financiën maar verder praten. Je portemonnaie

zou er van gaan jeuken — ik hoor u al zeggen „dat doen dominees-portemonnaies toch gauw”, ach, wat is het wapen der verdachtmaking toch scherp.

Mr van der Deure zei: de menschen denken dat de N.C.R.V. in t geld zwemt. Nou, eerlijk gezegd... ik dacht er aan dat Dr Kuyper óók zoo goed zeggen kon wat er in t hart van de menschen die naar hem luisterden, omging.

Maar werkelijk, dat valt wat mee, of tegen, net wat u wilt, ik bedoel die zwemmerij. In elk geval zwemt ze dan nog maar in t ondiepe bad.

Kijk eens, de zaak zit zóó.

Gelukkig vloeien de inkomsten nog al aardig t Water blijft zwoot op peil.

Maar al groeit het ledental en dies ook het kapitaal — de uitgaven worden ook steeds grooter.

Maar zegt u, wie bezuinigt er nu niet. Kan dan de N. C. R. V. niet soberder leven?

U begrijpt de 150-op-denzelfden-wortel spitsten de ooren.

Z.

S.

(Slot volgt.)

„Zum tode Gesiegt”, of „Zum tode Gesündigt”!

Ik heb eens den bekenden Dr Hans Lilje hooren spreken voor een universitaire kring, ergens in Duitschland, over de techniek. De spreker is bekend door zijn geschrift: „Das technische Zeitalter”. In de redevoering kwam o.m. de uitspraak voor, dat de mensch in de techniek overwonnen heeft, maar — het was een Pyrrhus-overwinning: de mensch at zich den dood er aan. „Er hat gesiegt, aber er hat sich tod gesiegt”.

Er zijn er meer, die er zoo over denken. Dat blijkt b.v. uit volgende opmerking, die ik ontleen aan „De Christelijke Technicus”, orgaan van de Nederlandsche Vereeniging van Christelijke Technici. Daarin schrijft de redacteur, de heer A. C. Vreugdenhil, het volgende:

Een van mijn beste vrienden zei deze week tegen me: „Weet je wel dat de naam „christelijke technicus” eigenlijk een contradictio in terminis is?”

Helaas wist ik dat niet en ik vroeg bescheiden om een andere explicatie.

„Ja, zie je,” zei hij, „ik ben een trouw lezer van „De School met den Bijbel” en daarin stond eenige jaren geleden, dat de techniek een vloek geworden is, bijgevolg kan een technicus niet christelijk zijn en een christen geen technicus.”

Hierop geageert de redacteur als volgt:

Natuurlijk wilde ik een poging doen om tegen de meening van dat weekblad in mijn vriend tot andere gedachten te brengen. Maar hij weerde ze af en zei, dat hij mij een kaart zou overhandigen, waarop duidelijk te zien was, dat de techniek toch werkelijk een vloek was geworden, althans zich op dit moment goddelijke eigenschappen ging toekennen en zich tegenover Gods Almacht ging plaatsen.

De kaart heb ik thans voor me liggen en ik veronderstel dat meerderen zich er al aan zullen hebben geërgerd.

Men ziet daarop den hemel geopend en door de wolken heen, kruijt men dan een gezicht op de aarde. Grote en machtige vliegtuigen, waaraan de hakenkruisvlag en de Deutsche driekleur wapperen, vervullen het luchtruim boven een zeer uitgestrekt vliegterrein.

Boven de wolken ziet men de hemelpoort, ook al versierd met guirlandes in de Deutsche kleuren en door de geopende deur, waaruit het hemelsche licht ons tegenstraalt, zweven tal van engelen, naar de opening in de wolken, om zich te verlustigen in het grootsche schouwspel van de moderne vliegtuigen in de lucht. Ze klappen in de handen en zijn vol van verbazing over de kundigheden van den mensch. En in een groote fauteuil en omgeven door de engelen zit voor de hemelpoort Petrus (zullen we maar zeggen, maar misschien is nog wel een hooger Wezen bedoeld) met een zeer langen baard en met een ouderwetse Deutsche pijp, welke tot aan den grond reikt en op het goedge gelaat van dezen zeerouden grijsaard is het duidelijk te zien met welk een groote verwondering en goedgunstig welgevallen hij het spel van het menschenkind gadeslaat.

De kaart vertoont overigens kennelijk de teekenen van een propagandakaart voor de groote luchtvaart: „Grossflugtag!” prijkt boven dit tafereel en de keerszijde laat niet in het onzekere, dat de „Deutsche Lufthansa A.G.” op deze wijze moet worden bevorderd.

Het spreekt vanzelf, dat wij een techniek, welke zich op deze wijze wil meten met Gods Almacht, tot in den grond van ons hart veroordeelen. Een christelijke technicus, welke zich dit ten doel stelt, is inderdaad niet christelijk.

Maar een land, dat zich van zulke propaganda-middelen voor een groot openbaar vervoermiddel bedienen wil, is eveneens al bedenkelijk ver van het christendom afgedwaald. En dan mag Göring honderdmaal, zooals laatst weer in de Saar, verklaren dat het christendom in Duitschland zal worden hooggehouden, maar het moderne heidendom is onder tusschen bezig met groote stappen zich van Duitschland meester te maken.

De opmerking lijkt ons volkomen juist. Want een „overwinning” is pas overwinning, als zij ons in het leven bevestigt en versterkt. Daarom kan men niet „zum Tode siegen”, ook niet in de techniek, de cultuur. Men kan slechts „zum Tode sündigen”. En natuurlijk dan óók in de cultuur. Het is goed, dat de

redacteur van ger... volgende „toepass...

En, mutatis m... precies hetzelfde... Och, het lijkt... Er zijn „de ger... vol schrijven, m... En hoor, hoe z... socialistische li...

Wij veroorde... als de vuilighe... en zelfs natio... hoofd van talle...

En zullen wa... naar een zan... daar zingen ze... van het christ... bewaard, toe... volksenooten... maar even ha... inginnendag el...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...

„Treden vo... eer alleen te a... de techniek e... zoo noodig teg... we pas christe...